

Rapport

Een onderzoek naar de handelwijze van het CBR rond het meerijden tijdens rijexamens

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR) te Rijswijk deels gegrond, deels ongegrond.

Datum: 22 november 2016

Rapportnummer: 2016/104

WAT IS DE KLACHT?

Verzoekster klaagt erover dat er twee personen van het CBR bij haar rijexamen aanwezig zijn geweest, terwijl het CBR haar daarin geen keuze heeft gelaten en haar daar ook niet van tevoren over heeft geïnformeerd.

WAT GING ER AAN DE KLACHT VOORAF?

Verzoekster doet voor de derde keer rijexamen. Alleen de eerste keer heeft ze een speciaal faalangstexamen gedaan met medicatie, omdat ze last heeft van een hoge mate van stressgevoeligheid. Als ze voor de derde keer rijexamen doet, blijkt dat een zogenoemd mentorexamen te zijn. Dit is een examen waarbij twee personen van het CBR meerijden en niet, zoals gebruikelijk, één persoon (de examiner). Verzoeksters examen wordt afgenomen door een examiner in opleiding onder begeleiding van een ervaren examiner. De rijinstructeur van verzoekster mag niet meerijden omdat het een mentorexamen is. Het CBR hanteert namelijk als regel dat er niet meer dan drie personen in de auto mogen zitten tijdens de examenrit en een tweede persoon van het CBR gaat voor de rijinstructeur.

STANDPUNT VERZOEKSTER

Verzoekster stelt dat ze volkomen onverwacht is geconfronteerd met het feit dat twee personen van het CBR bij haar examen zouden zijn. Ze stelt dat dit haar examen, gelet op haar stressgevoeligheid, nadelig heeft beïnvloed. Ook wist ze niet dat haar rijinstructeur niet mocht meerijden. Ze begrijpt dat leerling-examinatoren praktijkervaring moeten opdoen. Ze kan er echter geen begrip voor opbrengen, dat zij als betalende klant geen keuze heeft om al dan niet bij een mentorexamen te worden ingedeeld. Ook kan ze er geen begrip voor opbrengen dat ze er van tevoren niet over is geïnformeerd. Ze wil dat het CBR haar het examengeld terugbetaalt.

STANDPUNT CBR BIJ DE INTERNE KLACHTBEHANDELING

Het CBR acht verzoeksters klacht hierover ongegrond. Het vindt dat verzoekster had kunnen weten dat de mogelijkheid bestond dat er een tweede persoon van het CBR meerijdt. Het wijst daarbij op de examenvoorwaarden, de informatie op het mededelingenbord in de ontvangstruimte van de examenlocatie en de uitnodigingsbrief voor het examen. Het CBR zegt wel toe ervoor te zullen zorgen dat de rijinstructeur bij haar eerstvolgende examen kan meerijden.

VERZOEKSTER WENDT ZICH TOT DE OMBUDSMAN

Verzoekster is niet tevreden met die reactie en wendt zich tot de ombudsman. Ze wijst er onder meer op dat in de examenvoorwaarden niet staat dat een rijinstructeur niet mag meerijden als er twee personen van het CBR bij het examen aanwezig zijn. Ook stelt ze dat op het mededelingenbord op de examenlocatie bij haar examen alleen de naam van de leerling-examinator stond vermeld. Van haar rijinstructeur heeft zij begrepen dat de

informatie op het mededelingenbord inmiddels is aangepast. Er zou nu algemene informatie op staan waaruit kan worden opgemaakt dat er soms een tweede persoon van het CBR kan meerijden.

DE REACTIE VAN HET CBR

Waarom mentorexamens?

Het CBR vindt het meerijden met 'echte' examens noodzakelijk en onmisbaar voor een goede scholing en kwaliteitscontrole van examinatoren¹. Juist omdat elke kandidaat uniek is en de examinerator dus binnen de kaders van wettelijke eisen en andere voorschriften maatwerk moet leveren.

Voor de kwaliteitscontrole van examinatoren bestaat een wettelijke verplichting² om die tijdens het werk uit te voeren. Het begeleiden van een examinerator in opleiding tijdens echte examens beschouwt het CBR als een essentieel en onmisbaar deel van de opleiding. Wel voert het CBR sinds enige tijd een deel van de praktische opleiding tot examinerator uit met behulp van scenario's, waarbij de docent de rol van kandidaat op zich neemt. Het aantal examenkandidaten dat met een tweede examinerator in de auto te maken krijgt, is daardoor aanzienlijk teruggebracht.

Pas in het laatste deel van de opleiding wordt dan overgegaan tot het begeleiden van de examinerator in opleiding tijdens echte examens. De examinerator in opleiding moet, nadat hij met scenario's heeft geoefend, zelfstandig zijn nieuwe vak kunnen uitoefenen in een daadwerkelijke examensituatie.

Hoe vindt de indeling bij mentorexamens plaats?

Het meerijden van de tweede persoon is gekoppeld aan een examinerator. Het toewijzen van deze examinerator en de tweede persoon aan een kandidaat gebeurt volledig willekeurig en geautomatiseerd via het planningssysteem van het CBR. Op deze wijze wordt beïnvloeding door kandidaten, rijsschoolhouders en individuele examinatoren zoveel mogelijk uitgesloten. Bovendien zijn op deze manier de mentorexamens zo gelijk mogelijk verdeeld over kandidaten, rijsscholen en oproepplaatsen. Pas op de dag van het examen is voor de rijinstructeur en kandidaat bekend welke examinerator hen is toegewezen en dus ook of het examen een mentorexamen betreft³.

Is er een keuzemogelijkheid?

Kandidaten en rijinstructeurs kunnen, als hen duidelijk is dat er bij het examen een tweede persoon meerijdt, voor de aanvang van het examen vragen om een rit zonder die tweede persoon. De inwilliging van zo'n verzoek kan in beginsel alleen worden gerealiseerd doordat examinatoren ruilen van de hen toegewezen kandidaat (de tweede

¹ Er zijn daarbij verschillende situaties denkbaar. Zo kan het zijn dat de examinerator in opleiding het rijexamen afneemt onder begeleiding van zijn docent (een ervaren examinerator), maar ook dat een examinerator het examen afneemt terwijl zijn coach of een examinerator in opleiding meerijdt.

² Op grond van de Regeling eisen examinatoren en de EG-richtlijn 2006/126/EG.

³ Zie ook rapport 2016/053 van de Nationale ombudsman, pagina 3.

persoon van het CBR die meerijdt is immers gekoppeld aan een specifieke examinator). Om een ruil te kunnen laten doorgaan moet er altijd een afstemming plaatsvinden met alle partijen die bij een ruil betrokken zijn⁴. Of een dergelijk verzoek wordt ingewilligd, hangt daarnaast af van de omstandigheden van het specifieke geval (aspecten die te maken hebben met de kandidaat of de omstandigheden rond het examen op dat moment).

Het CBR heeft ervoor gekozen om niet proactief richting kandidaten te communiceren dat zij kunnen vragen om een rit zonder tweede persoon van het CBR. Bij een proactieve communicatie verwacht het CBR dat kandidaten vaker zullen vragen om een dergelijke examenrit. Daardoor kan de continuïteit van de opleiding van examinatoren in gevaar komen. Als er onvoldoende nieuwe examinatoren worden opgeleid, heeft dit bovendien tot gevolg dat de reserveringstermijnen van de examens langer zullen worden en daarbij zijn examenkandidaten niet gebaat.

Waarom mag een rijinstructeur niet meerijden bij een mentorexamen?

Het CBR hanteert als regel dat er tijdens een examen niet meer dan drie personen in de auto mogen zitten. Als er bij een examen een tweede persoon van het CBR meerijdt, gaat deze voor op de rijinstructeur. Achterliggende gedachte bij deze regel is, dat het voor kandidaten te belastend is als er meer dan twee personen meerijden. Dit baseert het CBR op ervaringen die zijn opgedaan tijdens oefensituaties in het kader van de opleiding tot rij-examinator, waarbij met vier personen in de auto wordt gereden. Daarbij is gebleken dat als er twee personen op de achterbank zitten, deze vaak met elkaar in gesprek raken en dat dit verstorend werkt voor de kandidaat. Het CBR realiseert zich dat het daarbij voor de kandidaat denkt. Het gaat beoordelen of dit beeld aan herziening toe is. Het CBR zal daarom voor een eerste verkenning bij coaches en docenten nagaan welke ervaringen er zijn op dit punt.

Het CBR stelt nog, dat het bijwonen van een examen door de rijinstructeur niet essentieel is voor het begeleiden tijdens het vervolg van de opleiding van een kandidaat die niet is geslaagd. De rijinstructeur is immers altijd aanwezig bij het voor- en het eindgesprek bij een examen en de kandidaat ontvangt een uitslagformulier.

Welke informatie wordt verstrekt over het meerijden?

Op de dag van het examen moet op de examenlocatie via het mededelingenbord aan de rijinstructeur en kandidaat bekend worden gemaakt welke examinator wordt toegewezen⁵ en daarmee ook of er bij het betreffende examen een tweede persoon van het CBR meerijdt. Het CBR heeft niet meer kunnen vaststellen of op de dag van verzoeksters examen op het mededelingenbord op de examenlocatie duidelijk stond aangegeven dat er bij haar examen een tweede persoon zou meerijden.

⁴ De richtlijn voor het omgaan met individuele ruilverzoeken is per 1 maart 2016 aangescherpt, naar aanleiding van een eerder onderzoek van de Nationale ombudsman (rapport 2016/053).

⁵ Zie ook rapport 2015/053 van de Nationale ombudsman.

Daarnaast wordt ook op andere wijze gecommuniceerd door het CBR over het meerijden. Het CBR wijst hierbij op de informatie:

- in de examenvoorwaarden (zie Achtergrond),
- op de website, bij de informatie over hoe een examen verloopt (zie Achtergrond) en
- in de uitnodigingsbrief (ook wel aangeduid als oproepformulier) voor het examen (zie Achtergrond). In deze uitnodigingsbrief werd, toen deze zaak speelde, verwezen naar de informatie op de website van het CBR over het verloop van het examen. Na 1 juli 2016 is de tekst van de brief verbeterd (zie verderop).

De uitnodigingsbrief wordt per mail of per post verstuurd naar degene die het examen heeft aangevraagd. Dat is de rijinstructeur, als die daartoe door de kandidaat is gemachtigd. De kandidaat kan de uitnodigingsbrief wel altijd inzien via het digitale portaal Mijn CBR. Het CBR kan niet meer achterhalen of verzoekster de uitnodigingsbrief voor haar examen heeft ontvangen of deze via Mijn CBR heeft gelezen.

Verder zijn de rijinstructeurs op de hoogte van het feit dat het CBR mentorexamens rijdt. In het Vademecum voor rijsschoolhouders staat, dat de rijinstructeur niet kan meerijden bij een mentorexamen (zie Achtergrond). Het CBR heeft met de rijsschoolbranche de afspraak gemaakt dat rijinstructeurs hun kandidaten voorafgaand aan het examen informeren over de mogelijkheid van het meerijden. Dit om op de examendag teleurstelling te voorkomen over het feit dat de rijinstructeur in zo'n geval niet meerijdt.

Verbeteringen in de informatieverstrekking

Het CBR komt naar aanleiding van deze klacht tot de conclusie dat de informatieverstrekking over mentorexamens beter kan. Daarom heeft het CBR met ingang van juli 2016 de volgende verbetering doorgevoerd:

- De richtlijn met betrekking tot de communicatie op de examenlocaties is aangescherpt. Naar aanleiding van deze klacht is namelijk gebleken dat de informatie over het meerijden niet altijd op alle locaties op eenzelfde en duidelijke manier wordt verstrekt. Op grond van de nieuwe richtlijn moet voor aanvang van de examens op het mededelingenbord van de locaties een formulier "Mededeling meerijden" worden opgehangen. Daarop staat duidelijk aangegeven bij welke examens iemand meerijdt (zie Achtergrond).
- De tekst van de uitnodigingsbrief is uitgebreid. Hierin staat nu expliciet vermeld dat de mogelijkheid bestaat dat een tweede persoon het examen bijwoont (zie Achtergrond).

Alles overziend heeft het CBR naar aanleiding van deze klacht besloten om uit coulance aan verzoekster een gratis examen aan te bieden.

WAT IS HET OORDEEL VAN DE NATIONALE OMBUDSMAN?

Het CBR heeft tijdens het onderzoek aangegeven waarom er mentorexamens plaatsvinden. Deels vloeit dit voort uit wettelijke bepalingen (voor het meerijden in het kader van controle van examinatoren). Voor zover het niet uit de wet voortvloeit acht het CBR het noodzakelijk en onmisbaar om dit soort examens te laten plaatsvinden (het meerijden in het kader van de opleiding tot examiner). Gelet hierop en gelet op de ruimte die het CBR heeft bij het inrichten van de opleiding voor examinatoren, is het niet aan de ombudsman om hier in te treden. Uitgangspunt bij dit onderzoek is daarom, dat bij sommige rijexamens een tweede persoon van het CBR meerijdt.

De ombudsman toetst de handelwijze van het CBR in deze zaak aan het evenredigheidsvereiste en het vereiste van goede informatieverstrekking.

Ten aanzien van de keuzemogelijkheid

Het evenredigheidsvereiste houdt in dat de overheid een middel kiest om haar doel te bereiken dat niet onnodig ingrijpt in het leven van de burger en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel.

Verzoekster vindt dat zij zelf zou moeten mogen kiezen of haar examen al dan niet een mentorexamen is. Het CBR vindt het mentorexamen een onmisbaar en noodzakelijk instrument om de kwaliteit van rijexaminatoren te borgen. Het CBR heeft het aantal mentorexamens teruggebracht door ook met simulaties te gaan werken. Maar het CBR bepaalt wie bij een mentorexamen wordt ingedeeld. Het CBR laat de kandidaat daarin vooraf geen keuze. Dat is een bewuste keuze en het gevolg van de wijze waarop het CBR de rijexamens plant en indeelt. Het meerijden van een tweede persoon bij een examen is gekoppeld aan een specifieke examiner en de indeling van examinatoren gebeurt geautomatiseerd. De indeling wordt bewust, om beïnvloeding of fraude te voorkomen, pas op de dag van het examen aan de rijinstructeur en kandidaat bekend gemaakt. Wel is er een beperkte keuzemogelijkheid voor de kandidaat als men eenmaal bij een mentorexamen is ingedeeld. Het CBR kan die indeling op verzoek namelijk wijzigen, afhankelijk van de betrokken persoon en de omstandigheden van het geval.

Gelet op het bovenstaande en het eerdergenoemde uitgangspunt dat er mentorexamens moeten plaatsvinden, is de handelwijze van het CBR naar het oordeel van de ombudsman niet in strijd met het evenredigheidsvereiste. De ombudsman acht de onderzochte gedraging in zoverre behoorlijk.

Ten aanzien van de informatieverstrekking

Het vereiste van goede informatieverstrekking houdt in dat de overheid ervoor zorgt dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt en volledig en duidelijk is. Zij stelt zich actief op om de informatie die van belang is tijdig op eigen initiatief te geven.

Verzoekster heeft het CBR niet gevraagd om de indeling van haar examen te wijzigen opdat haar examen geen mentorexamen zou zijn. Zij stelt namelijk, dat zij niet wist dat haar examen een mentorexamen zou zijn. Naar aanleiding daarvan rijst de vraag of de informatieverstrekking door het CBR hierover voldoende is geweest.

De ombudsman acht het van belang dat de kandidaat van te voren wordt geïnformeerd over wat hij bij zijn rijexamen kan verwachten. Dit examen is voor een kandidaat immers een belangrijk moment, waar veel van afhangt.

Het CBR heeft tijdens het onderzoek aangegeven dat op de dag van het examen aan de rijinstructeur en kandidaat bekend wordt gemaakt of het examen een mentorexamen zal zijn. Dit gebeurt via het mededelingenbord op de examenlocatie. Verzoekster stelt dat op het mededelingenbord op de dag van haar examen hierover niet de informatie stond waaruit haar duidelijk was dat haar examen een mentorexamen zou zijn. Het CBR heeft achteraf niet meer kunnen nagaan of dat zo was. Wel heeft het CBR tijdens dit onderzoek geconstateerd dat de informatieverstrekking over het meerijden niet op alle examenlocaties op dezelfde en duidelijke wijze gebeurt. Gelet op deze constatering en de verklaring van verzoekster, acht de ombudsman het aannemelijk dat de informatieverstrekking op de dag van verzoeksters examen niet voldoende was.

Juist omdat pas op de dag van het examen bekend is of een examen een mentorexamen is, is van belang dat een examenkandidaat weet dat deze mogelijkheid bestaat en dat in dat geval zijn rijinstructeur niet mee kan rijden. Het CBR heeft hierover duidelijke informatie opgenomen op haar website. Ten tijde van deze klacht werd deze informatie niet actief door het CBR verstrekt. Sinds 1 juli 2016 is dat anders. De ombudsman heeft met instemming kennisgenomen van het feit dat het CBR met ingang van die datum de tekst van de uitnodigingsbrief heeft aangepast en daarin de informatie over het meerijden expliciet vermeldt. Weliswaar wordt deze brief in veel gevallen niet rechtstreeks door het CBR aan de kandidaat verstrekt, maar dat is inherent aan het machtigingssysteem rond de reservering van examens. Als een kandidaat de rijinstructeur machtigt, mag van die rijinstructeur verwacht worden dat hij deze informatie over het examen ook met de kandidaat deelt.

De ombudsman acht de onderzochte gedraging in zoverre niet behoorlijk.

Met instemming is kennisgenomen van het feit dat de kosten van het examen vergoed zijn.

CONCLUSIE

De Nationale ombudsman acht de klacht over het CBR

- ten aanzien van de keuzemogelijkheid bij het meerijden niet gegrond en
- ten aanzien van het informeren over het meerijden gegrond, wegens strijd met het vereiste van goede informatieverstrekking.

INSTEMMING

De ombudsman heeft met instemming kennis genomen van het feit dat het CBR de informatieverstrekking over mentorexamens heeft verbeterd en aan verzoekster de kosten van haar examen heeft vergoed.

TOT SLOT

Naar aanleiding van het onderzoek in deze zaak, heeft het CBR de ombudsman laten weten dat het gaat kijken of er aanleiding is de regel te herzien dat er tijdens een rijexamen maximaal drie personen in de auto mogen zitten. De ombudsman heeft hier met instemming van kennisgenomen. Hij geeft het CBR wel in overweging om bij dat onderzoek ook het perspectief van de kandidaat te betrekken. Nu mag als gevolg van deze regel de instructeur niet meerijden bij een mentorexamen. Een kandidaat kan het echter om verschillende redenen prettig vinden dat zijn instructeur meerijdt. Ook of juist, als er een tweede persoon van het CBR meerijdt.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

ACHTERGROND/BIJLAGEN

1. Wegenverkeerswet 1994,

Artikel 4z1

"Bij de toepassing van de taken op het gebied van de beoordeling van de rijvaardigheid, neemt het CBR de bij ministeriële regeling aangewezen richtlijn, of de aangewezen onderdelen daarvan, in acht."

Artikel 4aa

"1. Het CBR is belast met de volgende taken:
a. het beoordelen van de rijvaardigheid;
....."

2. Regeling eisen examinatoren (Regeling van de Minister van Infrastructuur en Milieu, van 27 maart 2012, nr. IENM/BSK-2012/20629, houdende aanwijzing van de richtlijn of onderdelen daarvan in verband met de eisen die moeten worden gesteld aan examinatoren bij praktijkexamens)

"Artikel 1

Bij de toepassing van de taken op het gebied van de beoordeling van de rijvaardigheid neemt het CBR bijlage IV bij richtlijn nr. 2006/126/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 20 december 2006 (PbEU L 403) betreffende het rijbewijs in acht...."

Toelichting op de regeling eisen examinatoren

"In verband met de implementatie van richtlijn nr. 2006/126/EG van het Europees parlement en de Raad van de Europese Unie van 20 december 2006 betreffende het rijbewijs (PbEU L 403; derde rijbewijsrichtlijn) zijn enkele ministeriële regelingen vastgesteld of gewijzigd. Onderhavige regeling betreft de Regeling eisen examinatoren. Ter implementatie van de derde rijbewijsrichtlijn zijn verder – op het niveau van de formele wet – de Wegenverkeerswet 1994 en de Wet rijonderricht motorrijtuigen 1993 aangepast en – op het niveau van algemene maatregel van bestuur – het Reglement rijbewijzen en het Besluit rijonderricht motorrijtuigen 2009.

In bijlage IV bij de derde rijbewijsrichtlijn zijn de minimumnormen opgenomen waaraan personen die de praktijkexamens voor de verschillende rijbewijscategorieën afnemen, moeten voldoen.

De regeling strekt ertoe het CBR, dat zorg draagt voor de opleiding van deze examinatoren, te verplichten bij daarbij de minimumeisen uit bijlage IV bij de derde rijbewijsrichtlijn in acht te nemen."

3. Richtlijn 2006/126/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 20 december 2006 (PbEU L 403), bijlage IV: Minimumnormen voor personen die praktijkrijexamens afnemen

"1. Vereiste vaardigheden voor een rijexaminator

...

2. Algemene voorwaarden

....

3. Basisvaardigheden

3.2 Examinering

3.2.1. Alvorens een persoon bevoegd wordt verklaard rijexamens af te nemen, moet die persoon aantonen over voldoende kennis, inzicht, vaardigheden en geschiktheid te beschikken met betrekking tot de aspecten die vermeld zijn in punt 1.

3.2.2 De lidstaten hanteren een examineringssysteem om op pedagogisch verantwoorde wijze de in punt 1 en met name in punt 1.4 omschreven vaardigheden van de persoon te toetsen. (...) Bijzonderheden over aard en duur van de proeven en de beoordeling in het kader van de examinering worden door de individuele lidstaten vastgesteld.

(...)

4.

4.1.2 In het kader van kwaliteitsborgingsystemen dienen onder meer controles plaats te vinden van examinatoren tijdens het werk, van bijscholing, verleningen van vergunningen, het op peil houden van beroepsvaardigheden, en van de resultaten van de examens die zij hebben afgenomen.... "

4. Examenvoorwaarden

1.10

Leden van de raad van toezicht, de directie en (examen)managers van het CBR hebben de bevoegdheid een theorie- en/of praktijkexamen geheel of gedeeltelijk bij te wonen. Dat geldt ook voor andere personen die daartoe gemachtigd zijn door het CBR.

3.3

Voor aanvang van het praktijkexamen overlegt de kandidaat het oproepformulier, waarop staat vermeld dat hij kennis heeft genomen van de examenvoorwaarden, de huisregels en het sanctiereglement, aan de examinerator. De kandidaat ondertekent dit formulier in het bijzijn van de examinerator.

5. Website CBR

"Hoe verloopt het praktijkexamen auto?"

Een gewoon praktijkexamen duurt 55 minuten. Zorg dat je ruim op tijd aanwezig bent (ongeveer 15 minuten). Dat geeft rust, zo vlak voor je examen. Ga zitten tot je examinerator je roept. Je rijinstructeur mag in de meeste gevallen meerijden en aanwezig zijn bij het eindgesprek met de examinerator. Soms kan de instructeur niet meerijden

omdat een tweede CBR-medewerker het examen bijwoont, bijvoorbeeld vanwege scholing van de examinerator. Hierover word je dan vooraf aan je examen geïnformeerd.

Het examen verloopt zo:

- Je maakt eerst kennis met de examinerator. Die legt uit hoe je examen verloopt. Hij vraagt je naar het formulier 'Zelfreflectie'. Dit formulier bespreken jullie met elkaar na afloop van het examen.
- Je examinerator controleert je identiteitsbewijs. Ook checkt hij of je bent geslaagd voor je theorie-examen.
- Vervolgens doe je op het parkeerterrein een ogentest. Daarbij moet je het kenteken van een stilstaande auto kunnen lezen op een afstand van ongeveer 25 meter.
- Daarna stelt je examinerator enkele vragen, ter voorbereiding van de rit. Bijvoorbeeld over het checken van de motorvloeistof of de lampjes op het dashboard.
- Hierna begint de rit. Een deel hiervan (ongeveer 10 - 15 minuten) rij je zelfstandig naar een bepaalde bestemming.
-"

5. Uitnodigingsbrief examen

(de schuingedrukte tekst is toegevoegd sinds juli 2016)

"...

Over je praktijkexamen personenauto

- Je start bij het examencentrum (...)
- Zorg dat je ruim op tijd bent, ongeveer een kwartier van te voren. Dat geeft rust.
- Je kunt wachten tot de examinerator je roept.
- Je rijsschool zorgt voor je voertuig.
- *Soms kan de instructeur niet meerijden omdat er een tweede CBR-medewerker het examen bijwoont, bijvoorbeeld vanwege scholing van de examinerator.*
- Wil je weten hoe een praktijkexamen/toets verloopt? Ga dan naar cbr.nl

Wat moet je meenemen?

(...)

Heb je vragen?

Kijk op cbr.nl of neem contact op met je rijsschool. Op cbr.nl vind je ook de examenvoorwaarden..."

7. Vademecum voor rijsschoolhouders, onder hoofdstuk 5 Bijwonen van examens:

"3. Bijwonen van examens door andere personen

"Bij ieder examen bestaat de mogelijkheid dat behalve de examinerator nog iemand anders meerijdt. Het is wenselijk dat kandidaten hiervan door hun opleider op de hoogte worden gesteld.

De volgende personen mogen de examens bijwonen:

1. de leden van de Raad van Toezicht van eht CBR en de daartoe door de directie van het CBR gemachtigden;
2. de directeur van het CBR;
3. de examenmanager;
4. een collega-examinator;
5. een praktijkbegeleider;
6. een tweede examinator;
7. een tolk;
8. een rijsschoolhouder of instructeur in het bezit van een instructeur certificaat onder de in dit hoofdstuk gestelde voorwaarden en omstandigheden."

De personen hierboven onder 1, 7 en 8 moeten om mee te mogen rijden toestemming krijgen van de betrokken kandidaat. De tolk mag alleen meerijden, als de examinator dit noodzakelijk en uitvoerbaar acht en nadat hij een geldig identiteitsbewijs heeft getoond. De personen genoemd onder 1 tot en met 7 hebben voorrang boven de personen genoemd onder 8. Om een onaangename verrassing voor de kandidaat te voorkomen is het verstandig om de kandidaat vooraf te vertellen dat er altijd een kans is dat de opleider niet kan meerijden. Er mogen zich in de examenauto, uitgezonderd noodgevallen, niet meer dan drie personen bevinden."

8. Informatie op publicatiebord examenlocatie

"Mededeling meerijden

Rijopleiders/kandidaten

Beste opleiders en kandidaten,

Bij de onderstaande examens rijdt vandaag een CBR-medewerker mee.
Dit betekent dat de rijopleider helaas niet kan meerijden.
Uiteraard mag de opleider bij het begin- en eindgesprek aanwezig zijn.

Examendatum:

.....

Gegevens rijopleider/kandidaat:

Naam rijopleider:

Naam kandidaat:

Tijd/tafelnummer:

...."